

Bona enim temporalia non sunt simpliciter hominis bona, nisi secundum quod organice deserviunt ad spirituale bonum. Quomodo autem hoc cedat in profectum spiritualis boni, supra ostensum est.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod illud quod est formale in unoquoque, est excellentius in eo, quia per formam materia completur. In qualibet autem actione illud quod est ex parte agentis, est quasi formale; illud autem quod est ex parte patientis, vel recipientis, est quasi materiale. Dicitur autem est supra, quod misericordia in omni opere divino resultat ex parte ipsius Dei, qui superabundat in bono; sed iustitia ex parte recipientis, qui recipit secundum suam proportionem: & ideo in quolibet opere divino supereminet misericordia iustitiae, sicut materiali formale; & hoc est quod in Psalm. cxxlv. 9. dicitur: Miserationes eius super omnia opera eius.

Ad primum ergo dicendum, quod dicitur esse horrendum incidere in manus Dei viventis, non propter remotionem misericordiae relaxantis aliquid de poena, sed propter poenae interminabilitatem, vel etiam propter remotionem resistentiae: quia eius ira nemo resistere potest, cum sit omnipotens: nec ab eo fugere, cum sit ubique praesens; nec coram eo fallaciter se excusare, cum omnia sciatur.

Ad secundum dicendum, quod Anselmus loquitur non de iustitia quae attendit proportionem creaturae, vel humanae merita, sed quae attendit solam decentiam bonitatis divinae: ex tali enim decentia misericordia nascitur: non autem loquitur de iustitia secundum quod respicit debitum ex parte creaturae.

Et similiter etiam est dicendum ad tertium.

ARTICULUS III.

Utrum per divinam misericordiam omnis poena terminetur tam hominum, quam etiam daemonum.

I. P. quest. lxxv. art. 2. in corp. & III. contra Gent. cap. cxxlv.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod per divinam misericordiam omnis poena terminetur tam hominum, quam etiam daemonum. Quia Sap. xi. 24. Misericors omnium Domine, quoniam omnia potes. Sed inter omnia etiam daemones continentur qui sunt Dei creaturae. Ergo & daemonum poena finietur.

2. Praeterea. Rom. xi. 32. Conclusit Deus omnia (1) sub peccato, ut omnium miseretur. Sed Deus daemones sub peccato conclusit, id est sub peccato concludi permisit. Ergo videtur quod etiam daemonum quandoque misereatur.

3. Praeterea. Sicut dicit Anselmus in Lib. Cur Deus homo (I. cap. vi.) non est (2) iustum ut Deus creaturam rationalem quam fecit ad beatitudinem, omnino perire sinat. Ergo videtur quod cum quaelibet creatura rationalis creata fuerit ad beatitudinem, non sit iustum ut omnino perire permittatur.

Sed contra est quod dicitur Math. xxv. 41. Ite maledicti in ignem aeternum, qui parati estis diabolo, & angelis eius. Ergo aeternaliter punientur.

Praeterea. Sicut boni Angeli effecti sunt beati per

(1) Vulgata, in incredulitate. (2) Al. injustum. (4) Al. petitorio.

conversionem ad Deum, ita mali angeli effecti sunt miseri per aversionem a Deo. Si ergo miseria malorum angelorum quandoque finitur, & beatitudo bonorum finem habebit; quod est inconueniens.

QUESTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod divina misericordia non permittat, saltem homines, in aeternum puniri. Quia Gen. vi. 3. dicitur: Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est: & accipitur ibi spiritus pro indignatione, ut patet per Glossam ibidem. Cum igitur indignatio Dei non sit aliud quam eius poena non punientur aeternaliter.

2. Praeterea. Caritas Sanctorum in praesenti hoc facit ut pro inimicis exorent. Sed tunc habebunt perfectiorem charitatem. Ergo tunc orabunt pro inimicis damnatis. Sed orationes eorum esse cassas non poterunt, cum sint maxime Deo accepti. Ergo precibus Sanctorum divina misericordia quandoque damnatos a poena liberabit.

3. Praeterea. Hoc quod Deus poenam aeternam damnatorum praedixit, ad prophetiam comminationis pertinet. Sed propheta comminationis non semper impletur; quod patet per hoc quod dicitur est de subversione Ninive, quae non fuit subversa, sicut praedictum fuerat per Prophetam, qui ex hoc etiam contristatus fuit. Ergo videtur quod multo amplius per divinam misericordiam comminationis poenae aeternae commutabitur in mitiorem sententiam, quando in nullius tristitia, sed in omnium gaudium cedere poterit.

4. Praeterea. Ad hoc facit quod in Psalm. lxxxv. 8. dicitur: Numquid in aeternum (3) irascetur Deus? Sed ira Dei est eius (4) poenitio. Ergo Deus in aeternum homines non puniet.

5. Praeterea. Isai. xlv. super illud: Tu autem proiectus etc. dicit Glossa: Et si omnes animae aliquando habebunt requiem, tu numquam. loquens de diabolo. Ergo videtur quod omnes animae humanae aliquando requiem habebunt a poenis.

Sed contra est quod dicitur Math. xxv. 46. simul de electis, & reprobis: Ibunt hi in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam. Sed inconueniens est ponere quod iustorum vita quandoque finietur. Ergo inconueniens est ponere quod reproborum supplicium terminetur.

Praeterea. Sicut dicit Damascenus, Lib. II. de Fide orth. cap. v. hoc est hominibus mors quod angelis casus. Sed angeli post casum irreparabiles fuerunt. Ergo & homines similiter post mortem, & sic damnatorum supplicium numquam terminabitur.

QUESTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod saltem Christianorum poena per divinam misericordiam terminetur. Quia Marc. ult. 16. dicitur: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Sed hoc est omnium Christianorum. Ergo omnes Christiani finaliter salvabuntur.

2. Praeterea. Joan. vi. 55. dicitur: Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam. Sed hoc est communis eibus, & potus Christianorum. Ergo omnes Christiani finaliter salvabuntur.

3. Praeterea. I. Corinth. i. 11. 13. Si cuius opus ar-

(3) Vulgata projiciet, ut & Supplementum.

serit, detrimentum patietur; ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem: & loquitur de illis in quibus fuit fundamentum fidei Christianae. Ergo omnes tales finaliter salvabuntur.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. vi. Iniqui regnum Dei non possidebunt. Sed quidam Christiani sunt iniqui. Ergo non omnes Christiani ad regnum Dei pervenient.

Praeterea. II. Petri ii. 21. dicitur: Melius erat eis (5) viam veritatis non cognoscere quam post agnitam retrorsum ab eo quod traditum est illis sancto mandato. Sed illi qui viam veritatis non cognoscunt, aeternaliter puniuntur. Ergo & Christiani qui ab agnita retrocesserunt.

QUESTIUNCULA IV.

1. Ulterius. Videtur quod illi omnes qui opera misericordiae faciunt, non punientur aeternaliter; sed soli illi qui opera misericordiae negligunt. Jac. ii. 13. Iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam: & Matth. v. 7. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

2. Praeterea. Math. xxv. ponitur disceptatio Domini cum electis, & reprobis. Sed illa disceptatio non est nisi de operibus misericordiae. Ergo solum pro operibus misericordiae omissis aliqui aeternaliter punientur; & sic idem quod prius.

3. Praeterea. Math. vi. 12. dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & sequitur: Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester caelestis delicta vestra. Ergo videtur quod misericordes, qui aliis peccata dimittunt, ipsi veniam peccatorum consequantur; & sic non aeternaliter punientur.

4. Praeterea. I. Tim. iv. super illud: Pietas ad omnia valet, dicit Glossa Ambrosii (Ambrosiasti.) Omnis summa disciplinae christianae in misericordia, & pietate est: quam aliquis sequens, si lubricus, cum carnis patiat, sine dubio vapulabit, non tamen peribit; si quis autem solum exercitium corporis habuerit, perennes poenas patietur. Ergo illi qui insistant operibus misericordiae, qui peccatis carnalibus derelinunt, non in aeternum punientur; & sic idem quod prius.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. vi. 9. 10. Neque fornicarii, neque adulteri regnum Dei possidebunt. Sed multi qui se exercent in operibus misericordiae, sunt tales. Ergo non omnes misericordes ad regnum aeternum pervenient; & ita aliqui eorum aeternaliter punientur.

Praeterea. Jac. ii. 10. dicitur: Quicumque totam legem servaverit, (6) offenderit autem in uno, factus est omnium reus. Ergo quicumque servat legem quoad opera misericordiae, & negligit alia opera, reatum de transgressione legis incurret; & ita aeternaliter punietur.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod error Origenis fuit, ut Augustinus XXI. de Civ. Dei, cap. xvii. dicit, quod daemones quandoque per Dei misericordiam liberandi sunt a poenis. Sed iste error ab Ecclesia est reprobus propter duos. Primo, quia manifeste auctoritati Scripturae repugnat, quae habet Apoc. xx. 9. Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, ubi bese-

(5) Vulgata: non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitionem retrorsum converti etc. (6) Vulgata: offendat. (7) Al. perpetraverunt.

ita, & pseudopropheta, cruciabantur die ac nocte in saecula saeculorum: per quod in Scriptura significari aeternitas consuevit. Secundo, quia ex una parte Dei misericordiam nimis extendebat, & ex alia parte nimis eam coarctabat: ejusdem enim rationis esse videtur bonos Angelos in aeterna beatitudine permanere, & malos Angelos in aeternum puniri. Unde sicut ponebat daemones, & animas damnatorum quandoque a poena liberandas, ita ponebat Angelos, & animas beatorum quandoque a beatitudine in hujus vitae miseriis devolvendas.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus, quantum in ipso est, misereret omnibus; sed quia ejus misericordia sapientiae ordine regulatur, inde est quod ad quosdam non se extendit, qui se fecerunt misericordiae indignos, sicut daemones, & damnati, qui sunt in malitia obstinati. Tamen potest dici, quod in eis misericordia etiam locum habet, in quantum citra condignum puniuntur, non quod a poena totaliter absolvantur.

Ad secundum dicendum, quod ibi intelligenda est distributio pro generibus singulorum, & non pro singulis generum; ut intelligatur auctoritas de hominibus secundum statum vitae: quia scilicet & Judaeorum, & Gentilium miseris est; sed non omnium Gentilium, vel omnium Judaeorum.

Ad tertium dicendum, quod Anselmus intelligit non esse justum quantum ad decentiam divinae bonitatis, & loquitur de creatura secundum genus suum: non enim est conveniens divinae bonitati, ut totum unum genus creaturae deficiat a fine propter quem factum est: unde nec omnes homines, nec omnes Angelos damnari convenit; sed nihil prohibet quin aliqui ex hominibus, vel ex Angelis in aeternum pereant: quia divinae voluntatis intentio impletur in aliis qui salvantur.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod, sicut dicit Augustinus XXI. de Civ. Dei, ubi sup. quidam in hoc ab errore Origenis declinaverunt, quod daemones posuere in perpetuum puniri; sed omnes homines quandoque liberati a poena, etiam infideles. Sed haec positio est omnino irrationabilis. Sicut enim daemones sunt in malitia obstinati, & ita perpetuo puniendi; ita & animae hominum qui sine charitate decedunt; cum hoc sit hominibus mors quod Angelis casus, ut Damascenus dicit.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud intelligendum est de homine secundum genus suum; quia ab humano genere quandoque indignatio est remota per Christi adventum; sed illi qui in hac reconciliatione, quae facta est per Christum, noluerunt esse, vel permanere, in seipsis divinam iram (7) perpetuaverunt, cum non sit nobis aliquis modus reconciliationis concessus, nisi per Christum.

Ad secundum dicendum, quod, sicut dicit Augustinus XXI. de Civ. Dei, cap. xviii. & Gregorius IX. Moral. xxxiv. cap. xvi. & IV. Dialog. c. lvi. Sancti in hac vita ideo pro inimicis exorant, ut convertantur ad Deum, cum adhuc converti possint: si enim esset nobis notum quod essent praescii ad mortem, non magis pro eis quam pro demonibus oraremus. Et quia post hanc vitam decedentibus sine gratia tempus conversionis non erit, nulla pro eis fiet oratio nec ab Ecclesia militante, nec a triumphante;

(7) Vulgata: non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitionem retrorsum converti etc. (6) Vulgata: offendat. (7) Al. perpetraverunt.

hic enim pro eis orandum est, ut Apostolus dicit II. Tim. 11. 25. *Ut dei illis Deus poenitentiam, & respiciant à laqueis diaboli.*

Ad tertium dicendum, quod prophetia comminatoria poenae tunc solummodo immutatur, quando merita ejus variantur in quem comminatio facta est: unde Hierem. xviii. 7. *Repente loquar ad gentem, & adversum regnum, ut eradicem, & destruum, & disperdam illud. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego poenitentiam super malo quod (1) cogitaveram ei.* Unde cum damnatorum merita mutari non possint, comminatio poenae semper in eis implebitur. Nihilominus tamen prophetia comminationis semper quantum ad aliquem intellectum impletur: quia, ut dicit Augustinus Lib. praedictio eodem cap. *eversa est Ninive, quae mala erat, & bona aedificata est, quae non erat: stantibus enim manibus, atque domibus, eversa est civitas in perditis moribus.*

Ad quartum dicendum, quod verbum illud Psalmi pertinet ad vasa misericordiae, quae se indignos misericordia non fecerunt; quia in hac vita, quae quaedam ira Dei est propter vitae miserias, vasa misericordiae mutata in melius: unde sequitur in Psalm. lxxvi. 11. *Hec mutatio dexteræ excelsi.* Vel dicendum, quod hoc intelligitur (2) de misericordia aliquid relaxante, non de misericordia totaliter liberante, si extendatur etiam ad damnatos: unde non dicit: *Continebit ab ira misericordias suas, sed in ira:* quia non totaliter poena tollitur, sed ipsa poena durante, misericordia operabitur eam diminuendo.

Ad quintum dicendum, quod Glossa illa non loquitur simpliciter, sed sub hypothese impossibili ad exaggerandum peccati magnitudinem ipsius diaboli, vel Nabuchodonosor.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quaestionem dicendum, quod quidam fuerunt, ut dicit Augustinus in Lib. praedictio, cap. xix. qui non omnibus hominibus promiserunt absolutionem à poena aeterna, sed solis Christianis: (3) & in hoc rursus diversificati sunt.

Quidam enim dixerunt, quod quicumque sacramenta fidei perceperunt ab aeterna poena erunt immunes. Sed hoc est contrarium veritati: quia quidam sacramenta fidei recipiunt, & fidem non habent, sine qua impossibile est placere Deo: Hebr. xi.

Et ideo alii dixerunt, quod solum illi ab aeterna poena erunt immunes qui sacramenta fidei sunt consecuti, & fidem catholicam tenuerunt. Sed contra hoc esse videtur quod aliquando aliqui catholicam fidem tenent, & postea ab ea resiliunt, qui non minori poena sunt digni, sed majori: quia II. Petr. 11. 21. *Melius erat viam veritatis non agnoscere quam post agnitam retroire.* Planum est etiam plus peccare haereticas, qui de fide catholica recedentes novas haereses fingunt, quam illos qui à principio aliquam haeresim sunt secuti.

Et ideo alii dixerunt, quod illi soli sunt à poena aeterna immunes qui in fide catholica finaliter perseverant, quantumcumque aliis criminibus involvantur. Sed hoc manifeste contrariatur Scripturae: quia Jac. 11. 20. dicitur: *Fides sine operibus mortua est:* & Matth. vii. 21. dicitur: *Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum caelorum: & in multis aliis locis Scriptura peccantibus aeternas poenas comminatur. Unde non omnes finaliter in fide persistentes à*

(1) Vulgata, *cogitavi ut facerem.* (2) *Al. hic, & infra de miseria.* (3) *Al. & in hoc respectu.*

poena aeterna erunt immunes, nisi & ab aliis criminibus inveniuntur finaliter absoluti.

Ad primum ergo dicendum, quod Dominus ibi loquitur de fide formata, quae per dilectionem operatur, in qua quicumque decesserit, salvus erit. Sed huic non solum opponitur infidelitatis error, sed quodlibet peccatum mortale.

Ad secundum dicendum, quod verbum Domini est intelligendum non de illis qui tantum sacramentaliter edunt, qui indigne quandoque sumentes, iudicium sibi manducant, & bibunt, ut dicitur I. Corinth. xi. sed de manducantibus spiritualiter, qui ei per charitatem incorporantur; quam incorporationem facit sacramentalis comestio, si quis digne accedat. Unde quantum est ex virtute sacramenti, ad vitam aeternam perducit; quamvis aliquis se possit tali fructu privare per peccata, etiam postquam digne sumpserit.

Ad tertium dicendum, quod fundamentum in verbis Apostoli intelligitur fides formata: supra quam qui peccata venialia aedificaverit, detrimentum parietur, quia pro eis punietur à Deo; ipse tamen salvus erit finaliter, quasi per ignem vel temporalis tribulationis, vel purgatoriae poenae, quae erit post mortem.

SOLUTIO IV.

Ad quartam quaestionem dicendum, quod, sicut dicit Augustinus in Lib. praedictio, cap. xxix. quidam posuerunt non omnes qui catholicam fidem tenent, à poena aeterna esse liberandos, sed solum illos qui misericordiae operibus insistent, quamvis etiam aliis criminibus sint subjecti. Sed istud non potest stare: quia sine charitate non potest aliquid Deo esse acceptum, nec sine ea prodest aliquid ad vitam aeternam. Contingit autem aliquos operibus misericordiae insistere qui charitatem non habent: unde his nihil prodest ad vitam aeternam promerendam, vel ad immunitatem poenae aeternae, ut patet I. Corinth. xiii. Et praecipue hoc apparet absurdum in raptoribus, qui multa rapiunt, & tamen aliqua misericorditer largiuntur.

Et ideo dicendum, quod quicumque cum peccato mortali decedunt, nec fides, nec opera misericordiae eos liberabunt à poena aeterna, etiam post quantumcumque spatium temporis.

Ad primum ergo dicendum, quod illi misericordiam consequentur qui misericordiam ordinate impendunt; non autem ordinate misericordiam impendunt qui seipsos in miserando negligunt, sed magis se impugnant male agendo: & ideo tales misericordiam penitus absolventem non consequentur, etsi consequantur misericordiam de poenis debitis aliquid relaxantem.

Ad secundum dicendum, quod non propter hoc ponitur disceptatio solum de operibus misericordiae, quia pro earum neglectu tantummodo aliqui aeternaliter puniantur; sed quia illi ab aeterna poena liberabuntur post peccata qui per opera misericordiae sibi veniam impetraverunt, facientes sibi amicos de mamma iniquitatis.

Ad tertium dicendum, quod illud à Domino dicitur his qui petunt sibi debitum relaxari, non illis qui in peccato persistent: & ideo soli poenitentes per opera misericordiae consequentur misericordiam penitus liberantem.

Ad quartum dicendum, quod Glossa Ambrosii lo-

quitur de lubrico venialis peccati, à quo aliquis post purgatorias poenas, quas vapulationem dicit, per opera misericordiae absolvetur. Vel si loquatur de lubrico mortalis peccati, est intelligendum quantum ad hoc quod adhuc in vita ista existentes, illi qui ex fragilitate in carnalia peccata incidunt, per opera misericordiae ad poenitentiam disponuntur: unde talis non peribit, id est disponetur per talia opera ad non pereundum.

EXPOSITIO TEXTUS.

TAm grandis tamen poena est, ut ei possint nulla tormenta quae novimus comparari. Augustinus dicit de peccat. meritis, & remiss. cap. xvi. & Lib. V. contra Julianum Pelag. cap. viii. quod mitissima est poena parvulorum, qui tamen alienantur à regno. Et dicendum, quod hoc quod hic dicitur, intelligen-

dum est de illis qui carent divina visione, & habent conscientiae remorsum, quod ex propria culpa ea priventur.

Incomprehensibilia sunt iudicia ejus. Sed contra in Psalm. cxviii. 13. *In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui.* Et dicendum, quod iudicia in Psalmo appellantur Dei mandata; Apostolus autem dicit Dei iudicia, dispositiones ejus.

Sed varietas sensuum, & effectuum in creaturis monstratur, in quantum videlicet ex diversis conceptionibus, quas à creaturis accipimus, diversas rationes attribuimus Deo, ut diversitas non sit in Deo secundum esse, sed sit diversitas secundum rationem tantum, quod hic dicitur varietas sensuum; vel secundum connotata, & hoc dicitur varietas effectuum. Et de hoc in 11. distinct. I. Lib. quaest. 1. art. 2. ad 5. dictum est.

DISTINCTIO XLVII.

De sententia iudicii.

SOlet etiam quaeri, qualiter dabitur iudicii sententia; sed non est perspicuum id explicare. Non enim Scriptura aperte diffinit, an voce illa (1) verba proferantur Matth. xxv. *Venite benedicti, & Ite maledicti;* an virtute iudicis ita fiat, conscientis singulorum attestantibus, ut modo dicitur futurum, ut iudicis potentiae effectus, ipsius dictione significetur. Illa etiam ubi supra: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare, & huiusmodi, magis conscientis exprimenda plurimi putant quam verbis: quia Apostolus I. Corinth. v. in momento, & ictu oculi mysterium consummandum tradit. Sed illud ad resurrectionis statum tantum referunt, non ad iudicium, qui aliis iudicii sententiam, & malorum increpationes, & bonorum praemia verbis exprimenda asserunt.*

Quod iudicabunt Sancti, & quomodo.

NON autem solus Christus iudicabit, sed & Sancti cum eo iudicabunt nationes. Sapient. viii. Ipse enim Apostolus ait Matth. xix. 28. *Sedebitis & vos super duodecim sedes, iudicantes duodecim tribus Israel.* Nec est putandum quod duodecim Apostolis tantum hoc promiserit Christus. Ubi enim sedebit Paulus, qui plus omnibus laboravit, si non ibi sedebunt nisi duodecim? Ergo sedes perfectio (2) tribunali; id est universitas iudicantium, intelligitur, scilicet omnes perfecti, qui relictis omnibus secuti sunt Christum; per duodecim tribus universitatis iudicandorum. Iudicabunt vero eos Sancti non modo (3) comparatione, sed etiam auctoritate & potestate: unde Psalm. cxlix. 6. *Gladii accipites in manibus eorum;* id est, sententia de bonis, & de malis in potestate eorum. Si vero quaeritur, quae erit eorum potestas, vel auctoritas in iudicando; puto non ante posse sciri quam videatur, nisi divina revelatione quis didicerit.

De ordinibus eorum qui iudicandi erunt.

ERunt autem quatuor ordines in iudicio. *„Dua quippe sunt partes, electorum scilicet, & reproborum, ut Gregorius in Moral. Lib. XXVI. cap. xxix. ait; sed bini ordines eisdem singulis partibus continentur. Alii enim iudicantur, & perent; alii non iudicantur, & pereunt; alii iudicantur, & regnant; alii non iudicantur & regnant. Iudicantur, & pereunt, quibus dominica inclamatione (4) dicitur Math. 11. 42. Esurivi, & non dedistis mihi manducare &c. Non iudicantur, & pereunt, quibus Dominus ait Joan. 11. 18. Qui non credit, iam iudicatus est. Eorum enim damnatio toti Ecclesiae nota est, & certa: & ideo dicuntur tunc non iudicari, quia ad conspectum districti iudicis cum aperta damnatione suae infidelitatis accedunt. Qui vero professionem fidei sine operibus habent, iudicabuntur, & peribunt; id est, redarguentur ut pereant. Qui vero nec fidei sacramenta tenuerunt, increpationem iudicis in se fieri non audient: quia infidelitatis suae tenebris praedicti, ejus quem despexerunt invectione redargui non merentur. Illi autem saltem verba iudicis audient qui ejus fidem saltem verbo tenuerunt. Illi autem in damnatione suae aeterni iudicis nec verba percipientur qui ejus reverentiam nec verbo tenus servare voluerunt: & ideo illi iudicandi, sed isti non iudicandi dicuntur. Ex electorum vero parte alii iudicantur, & regnant, scilicet qui vitae maculas lacrymis terunt, & eleemosynarum superinductione operiunt; quibus iudex veniens in dextera consistentibus dicit: Esurivi, & dedistis mihi manducare. Matth. xxv. 35. Alii autem non iudicantur, & regnant, qui etiam praecipua legis perfectiori virtute transcendunt: quia non hoc solum quod lex praecipit, implere contenti sunt; sed & quod ad perfectionem consultiur, implere student; de quibus Propheta ait Isai. 11. 14. Dominus ad iudicium veniet (5) cum senatoribus populi sui: & Salomon de Ecclesiae sponso loquens, ait Prov. xxxi. 23. Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terrae: & Job ait cap. xxxvi. 6.*

(1) *Al. deest verba.* (2) *Nicolai universalis.* (3) *Al. cooperatione.* (4) *Nicolai, sive dominica voce in damnatione.* (5) *Vulgata cum senibus.*